

Hvilke økonomiske rammebetingelser vil være viktig for kommunene i årene fremover ?

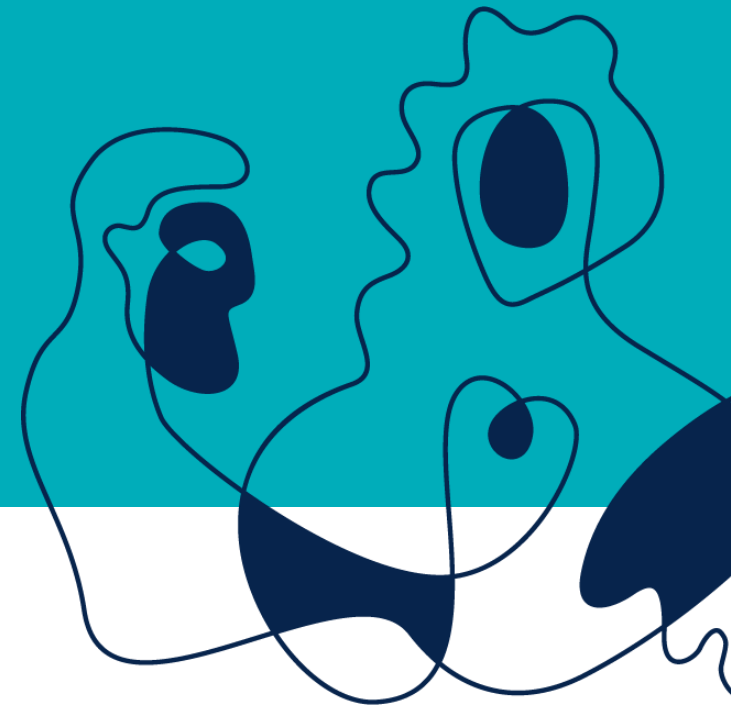
Opplæring for nye politikere 2020

Seniorrådgiver Frode Rabben, avdeling kommunal og justis

Fylkesmannen i Trøndelag

Trööndelagen fylhkenålma

15.05.2020

God økonomistyring
er en forutsetning
for politisk
handlingsrom

Elementer som kan påvirke det politiske handlingsrommet i en kommune

Sammenhengen mellom styringsdokumentene

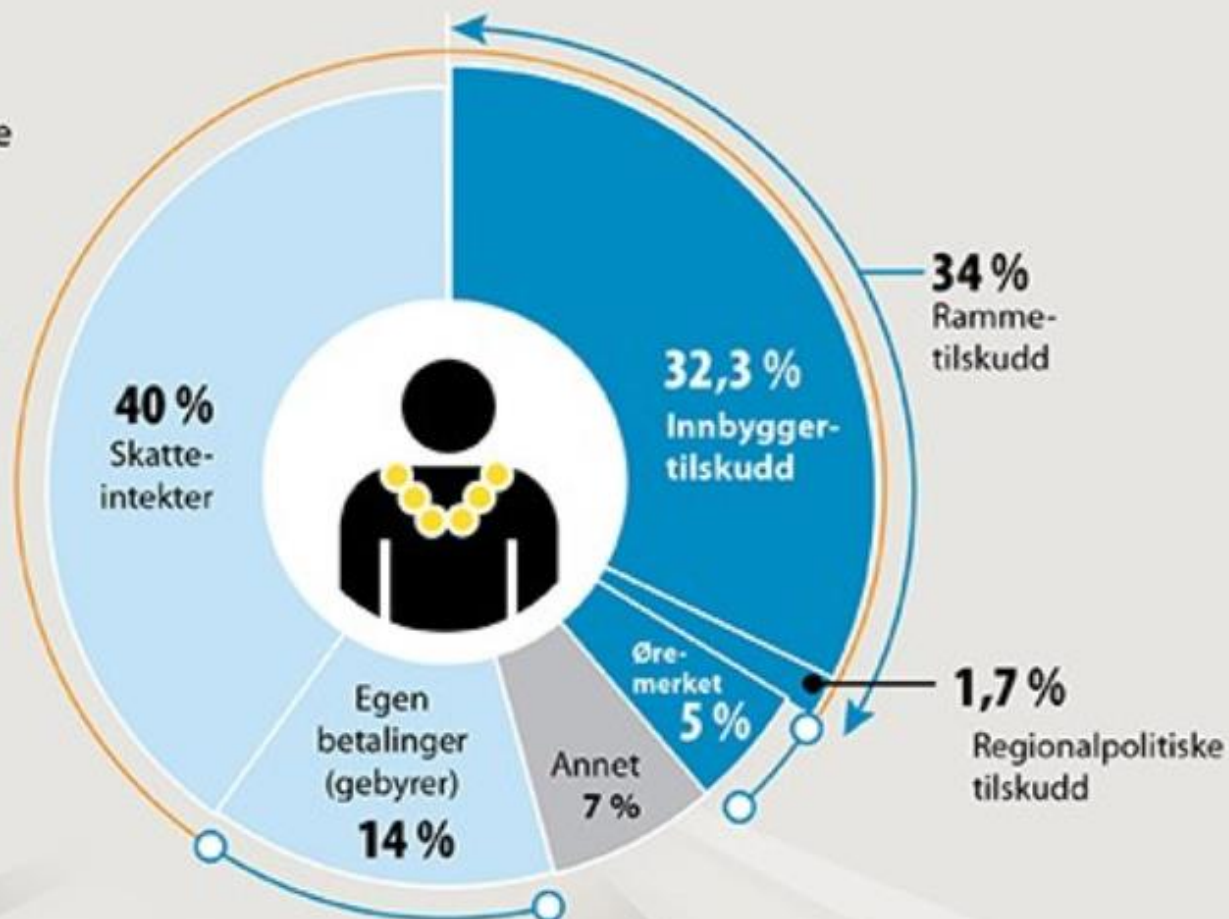
Kommunens handlingsdel bør inngå i den 4 årige økonomiplanen og årsbudsjettet

Slik får kommunene inntektene sine

FRIE INNTEKTER er midler kommunene fritt kan disponere uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regler.

RAMMETILSKUDET er penger som fordeles fra staten til kommunene.

- Fra innbyggerene
- Fra staten
- Frie inntekter
- Bundet

Hvordan får kommunen sine inntekter via inntektssystem ?

Det overordnede målet med inntektssystemet er å bidra til at kommunene skal kunne gi et likeverdig tjenestetilbud til sine kommuner.

Ved fordeling av rammetilskuddet tar en hensyn til strukturelle forskjeller i kommunenes sine utgifter og inntekter

<https://frieinntekter.regjeringen.no/frie-inntekter-2020/>

Kommunal- og
moderniseringsdepartementet

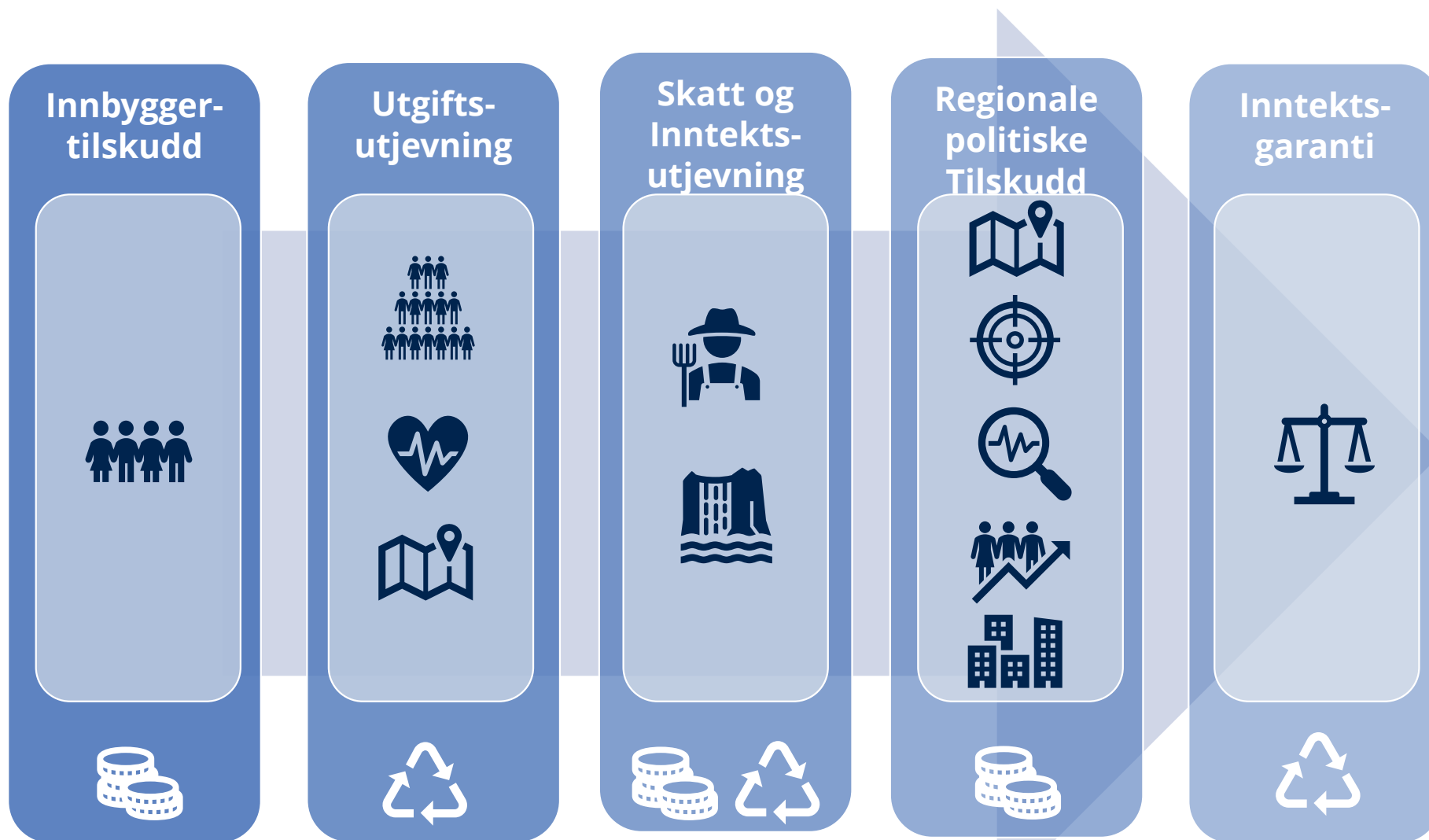
Beregningsteknisk dokumentasjon
til Prop. 1 S (2019–2020)

Inntektssystemet
for kommunar og
fylkeskommunar 2020

Grønt hefte

Hvilke elementer inngår i inntektsstemet ?

<https://frieinntekter.regjeringen.no/frie-inntekter-2020/>

* I tillegg kommer kommunes egne inntekter fra bl.a. brukerbetalinger, eiendomsskatt, utbytte, renter...

De ulike elementer i Inntektssystemet

Kap. 571 Rammetilskot til kommunar 2020 – inndeling på postar:

Kap. 571 Rammetilskot til kommunar*		Framlegg 2020 (1 000 kr)
Post 60	Innbyggjartilskot	137 050 768
Post 61	Distriktstilskot Sør-Noreg	785 079
Post 62	Distriktstilskot Nord-Noreg	2 204 969
Post 64	Skjønstilskot	1 084 000
Post 65	Regionsentertilskot	196 855
Post 66	Veksttilskot	203 885
Post 67	Storbytilskot	581 233
Sum kap. 571		142 106 789

*De store pengene
kommer via
innbyggertilskuddet*

« pengene følger folket »

Kostnadsnøkkel for kommunane 2020:

Kriterium	Kriterievekter
Innbyggjarar 0–1 år	0,0056
Innbyggjarar 2–5 år	0,1374
Innbyggjarar 6–15 år	0,2615
Innbyggjarar 16–22 år	0,0233
Innbyggjarar 23–66 år	0,1053
Innbyggjarar 67–79 år	0,0565
Innbyggjarar 80–89 år	0,0772
Innbyggjarar 90 år og over	0,0389
Gradert basiskriterium	0,0161
Reiseavstand innan sone	0,0102
Reiseavstand til nabokrets	0,0102
Landbrukskriterium	0,0021
Innvandrarar 6-15 år, ekskl. Skandinavia	0,0070
Personar med psykisk utviklingshemming 16 år og over	0,0491
Ikkje-gifte 67 år og over	0,0458
Dødelegheitskriterium	0,0458
Uføre 18-49 år	0,0065
Flyktningar utan integreringstilskot	0,0084
Opphopingsindeks	0,0096
Aleinebuande 30-66 år	0,0195
Barn 0–15 år med einsleg forsørgjar	0,0177
Låginntektskriteriet	0,0111
Barn 1 år utan kontantstøtte	0,0168
Innbyggjarar med høgare utdanning	0,0184
SUM	1,0000

Delkostnadsnøklane i kostnadsnøkkel for kommunane i 2020:

Kriterium	Admini- strasjon og miljø	Land- bruk	Grunn- skule	Pleie og omsorg	Sosial- hjelp	Barne- vern	Komm- une- helse	Barne- hage
Innbyggjarar 0-1 år	0,02170			0,0039		0,0273	0,0239	
Innbyggjarar 2-5 år	0,04580			0,0082		0,0576	0,0504	0,7816
Innbyggjarar 6-15 år	0,11130		0,9219	0,0200		0,1402	0,1227	
Innbyggjarar 16-22år	0,08330			0,0150	0,0322	0,1050	0,0918	
Innbyggjarar 23-66 år	0,53330			0,0960	0,2064		0,3090	
Innbyggjarar 67-79 år	0,08840			0,1101			0,2061	
Innbyggjarar 80-89 år	0,03200			0,2025			0,0745	
Innbyggjarar 90 år og over	0,00770			0,1068			0,0181	
Gradert basiskriterium	0,07650		0,0128	0,0119			0,0453	
Reiseavstand innan sone			0,0188	0,0112			0,0291	
Reiseavstand innan nabokrets			0,0188	0,0112			0,0291	
Landbrukskriteriet		1,0000						
Innvandrarar 6-15 år, ekskl. Skandinavia			0,0277					
Pers. med psykisk utviklingshemming over 16 år				0,1406				
Ikkje-gifte 67 år og over				0,1313				
Dødlegheitkriterium				0,1313				
Uføre 18-49 år					0,1126			
Flyktningar utan integreringstilskot					0,1459			
Opphopingsindeks					0,1658			
Aleinebuande 30-66 år					0,3371			
Barn 0-15 år med einslig forsørgjar						0,4122		
Låginntektskriteriet						0,2577		
Barn 1 år utan kontantstøtte								0,1042
Innbyggjarar med høgare utdanning								0,1142
Sum	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000

Sektorverkter til kostnadsnøkkelen for kommunene

Fylkesmannen i Trøndelag

Trööndelagen fylhkenålma

Sektor	Sektordel		
	2019	2020	Endring 2019-2020
Grunnskole	25,53 %	25,27 %	-0,26
Pleie og omsorg	34,49 %	34,90 %	0,41
Sosialhjelp	5,76 %	5,78 %	0,02
Barnevern	4,39 %	4,30 %	-0,09
Kommunehelsetjeneste	5,05 %	5,26 %	0,21
Barnehage	16,45 %	16,08 %	-0,37
Administrasjon og miljø	8,12 %	8,19 %	0,07
Landbruk	0,20 %	0,21 %	0,01
Sum	100,00 %	100,00 %	0,00

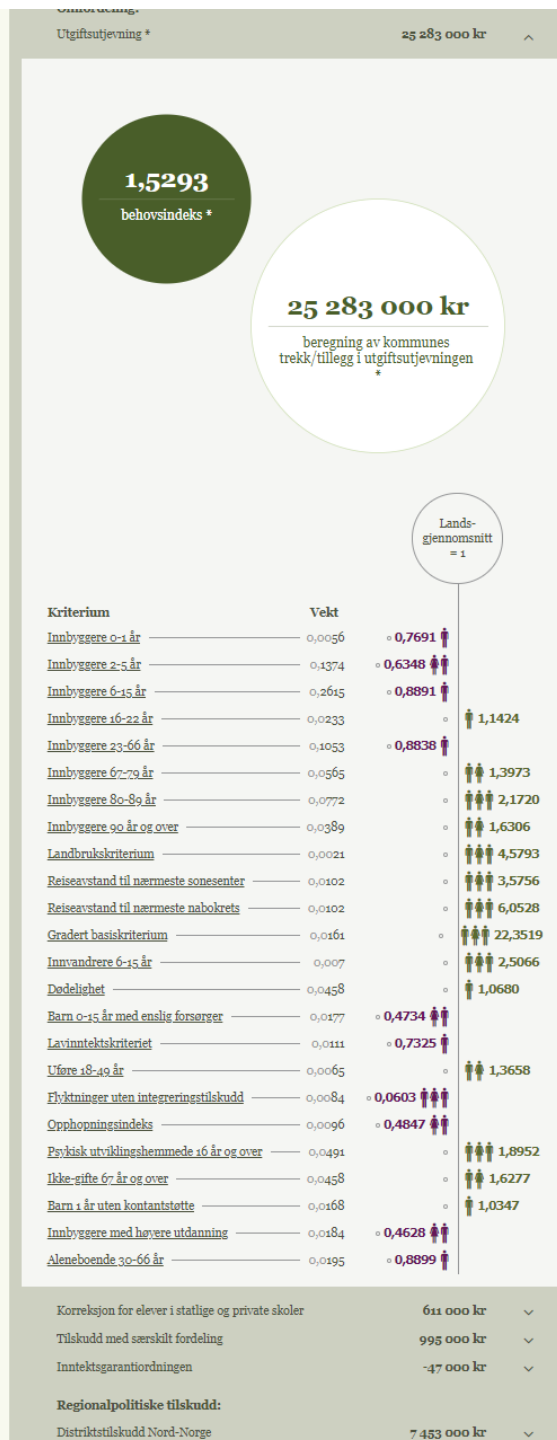
	Kostnads- nøkkel	Samlede utg. (mrd. 2017-kr)	Utgift per innb. (2017kr)	Anslått endring i folketall 2017-2018	Mer-/mindreutgift (mill. 2017-kr)
0-1 år	0,024	8,6	71 686	1 960	141
2-5 år	0,142	49,5	200 160	-1 249	-250
6-15 år	0,286	100,0	157 953	5 258	831
16-18 år	0,121	42,3	215 884	-1 004	-217
19-20 år	0,011	3,8	28 606	-1 824	-52
21-22 år	0,010	3,6	26 678	1 939	52
23-29 år	0,030	10,6	20 960	8 253	173
30-34 år	0,025	8,8	24 937	6 648	166
35-49 år	0,063	22,0	20 266	2 484	50
50-66 år	0,058	20,2	18 759	14 561	273
67-79 år	0,091	31,7	58 145	18 441	1 072
80-89 år	0,093	32,4	183 601	1 472	270
90 år og over	0,044	15,5	347 360	605	210
Sum	1,000	349,2	66 409	57 544	2 719

Kostnadsutjevning (Behovsindeks)

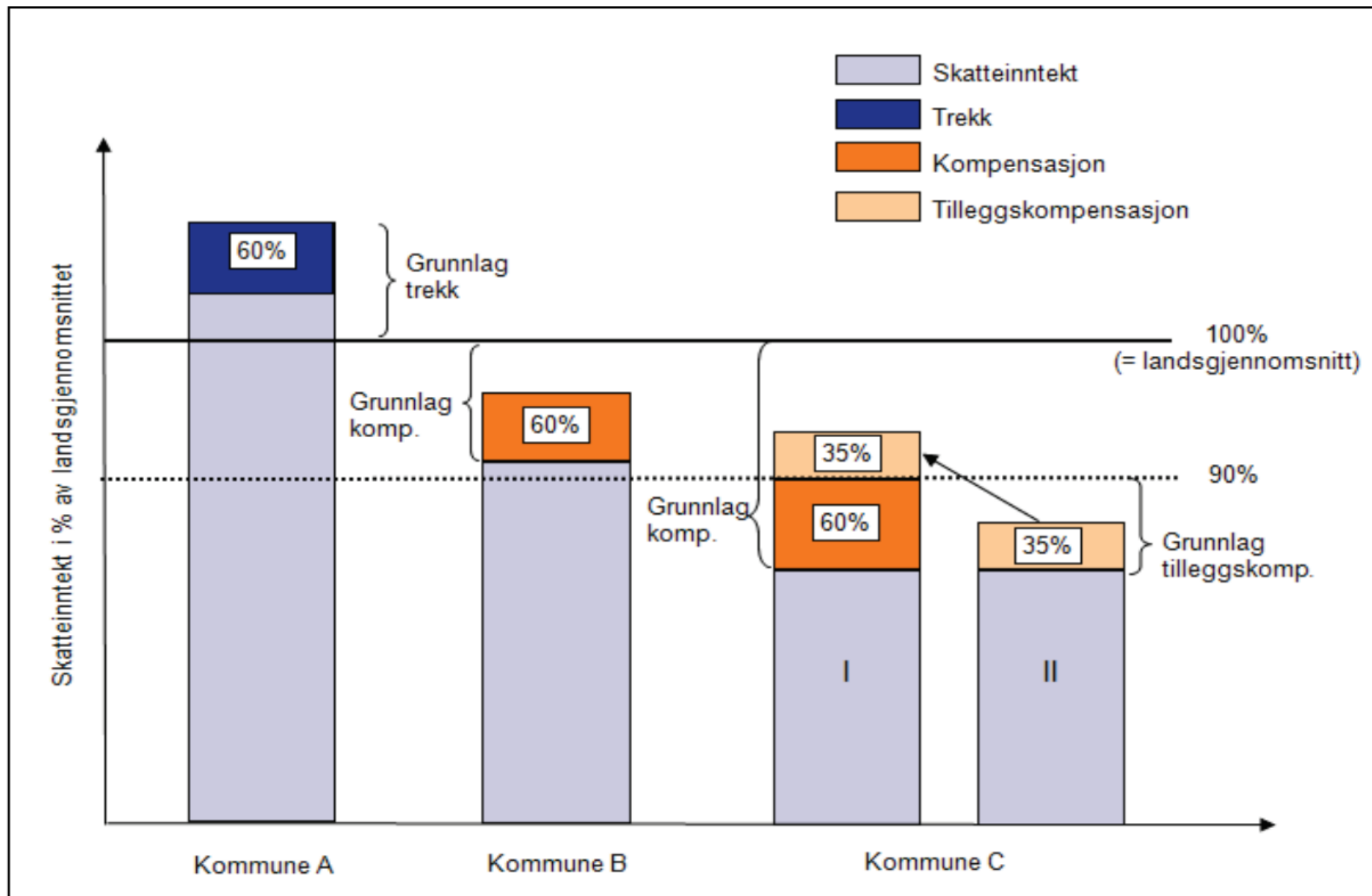
- Behovsindeksen forteller noe om hvor dyr en kommune er å drive i forhold til landsgjennomsnittet.
 - Den samlede behovsindeksen er beregnet ved hjelp av et sett kriterier og vekter som sier noe om hvorfor kommunenes utgifter varierer. Indeksen brukes videre til å beregne kommunens trekk eller tillegg i utgiftsutjevninge
- Se <https://frieinntekter.regjeringen.no/frieinntekter-2020/>

Vestfold og Telemark	Frosta
Vestland	Gronng
Viken	Hitra
Flatanger	Høylandet
Frøya	Indre Fosen
Heim	Leka
Holhøien	Levanger
Indre Fosen	Lierne
Leka	Melhus
Lierne	Meråker
Melhus	Midtre Gauldal
Meråker	Namsos
Midtre Gauldal	Namsskogan
Namsos	Narvik
Namsskogan	Narvik
Narvik	Orkland
Orkland	Overhalla
Overhalla	Rindal
Rindal	Røyrvik
Røyrvik	Selbu
Selbu	Skarna
Skarna	Steinkjer
Steinkjer	Trondheim
Trondheim	Tydal
Tydal	Verdal
Verdal	Åfjord

Trendelag fylkeskommune

Figur 1: Skatteutjamninga for kommunane

Skatteutjevningen omfordeler skatteinntekter

skatteinntektene blir omfordelt fra kommuner med skatteinntekter over landsgjennomsnittet til kommuner med skatteinntekter under landsgjennomsnittet.

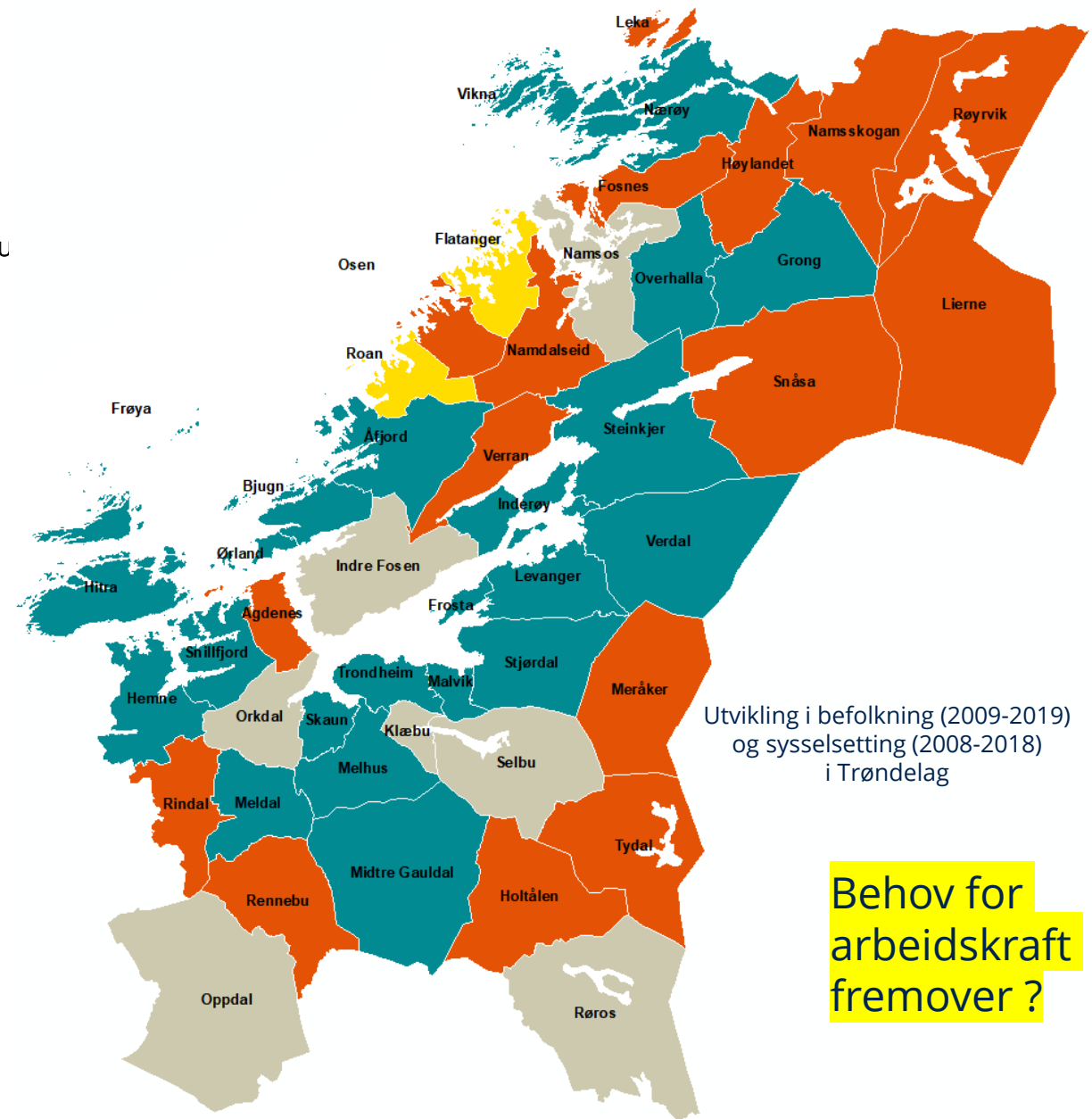
Hvilke økonomiske rammebetingelser vil kommunene ha i årene fremover ?

- Positiv befolkningsutvikling vil være vesentlig for å opprettholde nivået på rammetilsku

Kap. 571 Rammetilskot til kommunar 2020 – inndeling på postar:

Kap. 571 Rammetilskot til kommunar*		Framlegg 2020 (1 000 kr)
Post 60	Innbyggjartilskot	137 050 768
Post 61	Distriktstilskot Sør-Noreg	785 079
Post 62	Distriktstilskot Nord-Noreg	2 204 969
Post 64	Skjønstilskot	1 084 000
Post 65	Regionsenterstilskot	196 855
Post 66	Vekststilskot	203 885
Post 67	Storbytilskot	581 233
Sum kap. 571		142 106 789

- Skatteinngang og eventuelle skatteendringer
- Eiendomsskatt (Lovhjemmel fremover)
- Demografi
 - Eldrebølgen
 - Utvikling ressurskrevende brukere
- Inntekter vannkraft, utbytte, havbruksinntekter, etc.
- Nivå investeringer og renteutvikling
- Endringer inntektssystem
 - Revideringer, ny distriktsindeks etc.
- Pensjon
- Evne til omstilling og nytenking
- Spesielle hendelser (Korona)

Utvikling i befolkning (2009-2019)
og sysselsetting (2008-2018)
i Trøndelag

Behov for
arbeidskraft
fremover ?

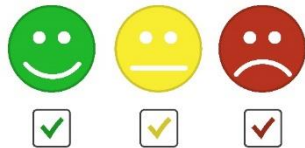

Utfordringsbilde for kommunene

Endre
rammebetingelser:

Strammere
økonomiske
rammer

Forventninger
til velferds-
tjenestene

Mindre vekst i
oljefondet

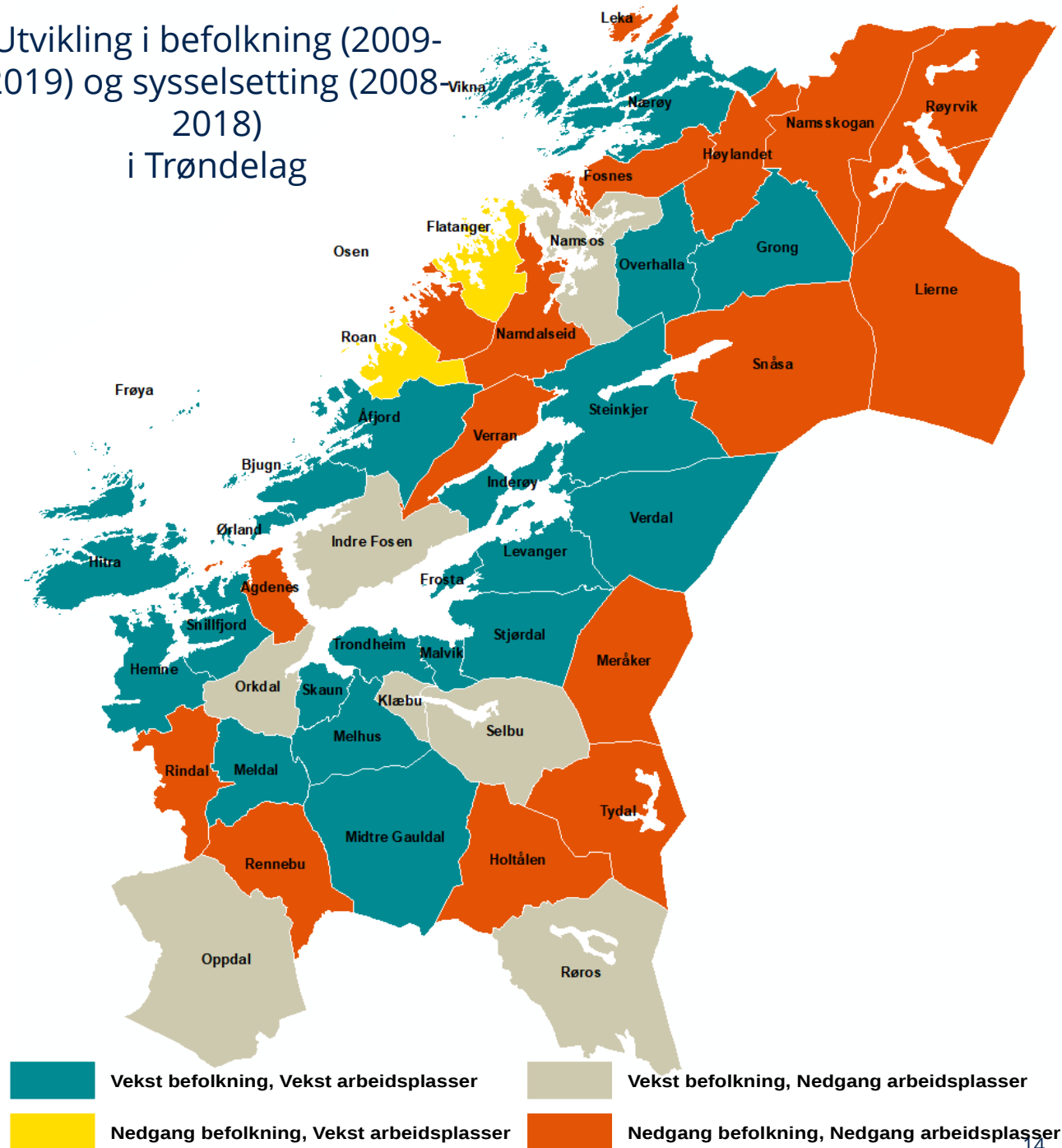
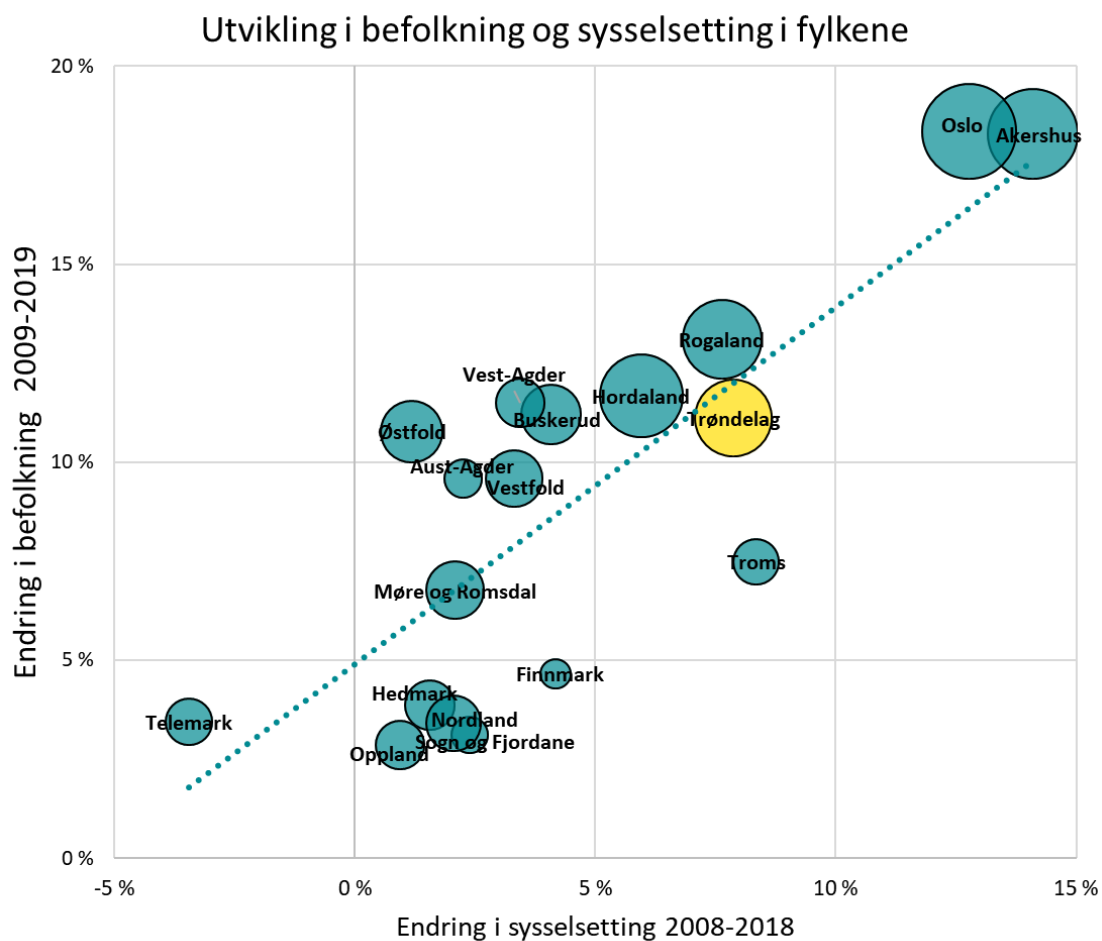

Vi blir flere
eldre

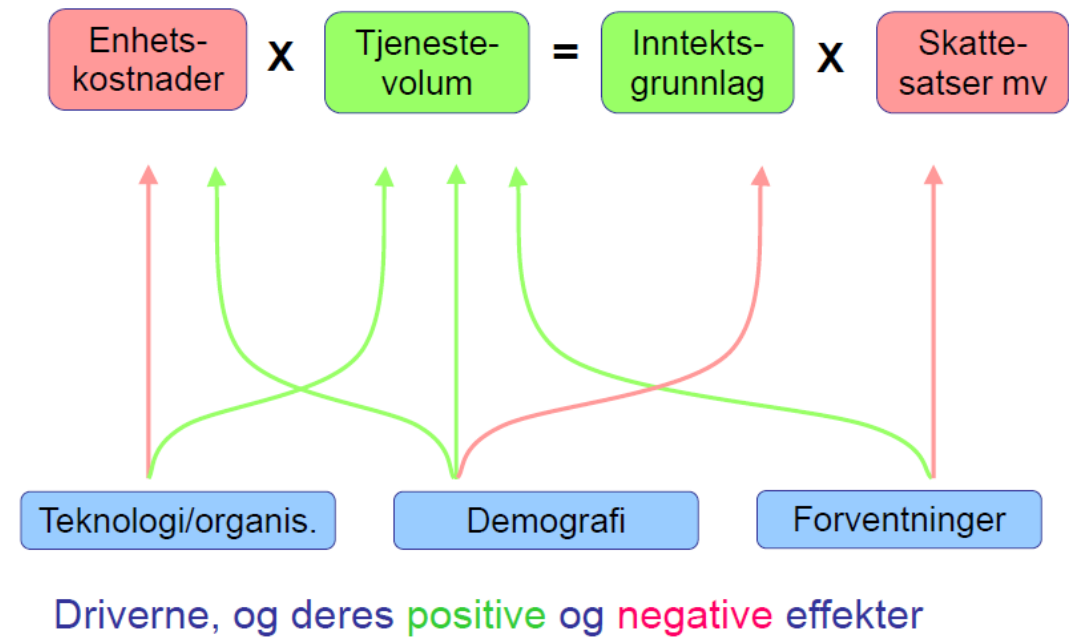
Klima-
utfordringer

Utvikling i befolkning (2009-2019) og sysselsetting (2008-2018) i Trøndelag

Hvilket tiltak kan man velge mellom for å oppnå bærekraft fremover ?

- ▶ Stordriftsfordeler /struktur
- ▶ Effektivisering gjennom ny teknologi
- ▶ Konkurransenutsetting
- ▶ Kommunesammenslåing
- ▶ Eiendomsskatt
- ▶ Økt brukerbetaling
- ▶ Organisering og økt fleksibilitet i arbeidstidsordningen

Hvilket tiltak skaper bærekraft og handlingsrom ?

Kommunereform

Gode og langsiktige virkemidler også for nye sammenslåinger

Fylkesmannen - sentral rolle også i arbeidet framover

Økonomiske virkemidler

Nytt engangstilskudd – engangskostnader og reformstøtte slås sammen og utbetales ved nasjonalt vedtak

Standardisert modell der minstesatsen for to kommuner under 15 000 innbyggere er 25 millioner kroner

Inndelingstilskudd i 15 år etter sammenslåingen, deretter nedtrapping over 5 år

Tilskudd til informasjon og folkehøring - kr 100 000 til hver kommune

Faktorer som er viktig
for å skape
attraktivitet og vekst ?

Regionalt perspektiv
ifht strukturelle forhold
og rammebetingelser:

Er det forhold her som
dere kan gå i dialog med
nabokommunene om ?

Vedlegg

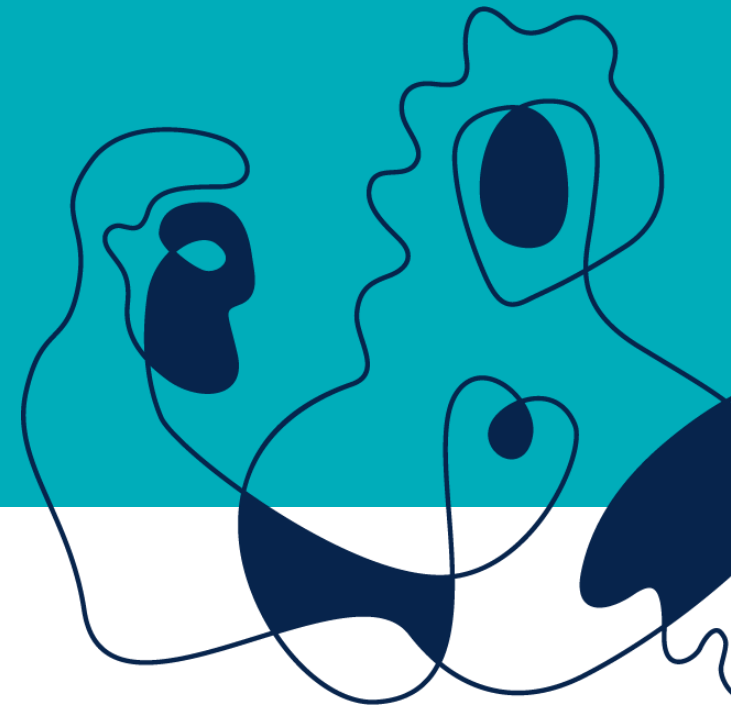
Ny kommunelov, økonomibestemmelser

Noen viktige endringer

Fylkesmannen i Trøndelag

Trööndelagen fylhkenålma

15.05.2020

Grunnleggende

Trår i kraft 1.1.20

- Budsjett og økonomiplan for 2020 mv.: ihht ny lov
- Årsregnskapene for 2019 vedtas i 2020 etter dagens regler

Dagens lov i hovedsak videreført, men noen enkeltstående endringer

- Flere grep for **langsiktig økonomiforvaltning** og tidlige grep

Styringsverktøyene (§ 14-2)

- Økonomiplan og årsbudsjett
- Årsregnskap og årsberetning
- Økonomireglement (allerede etablert praksis).
 - Nytt lovkrav
 - Ikke krav til innholdet
- Finansreglement – regler for finans og gjeldsforvaltning
- **Finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi**
 - Ny plikt/styringsverktøy i økonomiforvaltningen
 - Måltall for forsvarlig økonomisk utvikling over tid
 - Skape bevissthet og åpenhet om reell økonomisk situasjon
 - Tilpasses den enkelte kommune og være realistiske
 - Måltallene skal være retningsgivende for budsjettarbeidet
 - Årsberetningen skal redegjøre for øk. utvikling opp mot finansielle måltall

Budsjettbalanse og inndekning av merforbruk (14-10 og 14-11)

- Skal fortsatt budsjetteres med balanse
- Merforbruk i regnskapet skal fortsatt dekkes inn
- Tidsfristene for inndekningen er videreført
 - Innen to år utenfor ROBEK, flere enn 2 år innenfor ROBEK

Men,

- Inndekningen kan ikke lenger utsettes hvis kommunen har penger på disposisjonsfond
 - Midler på disposisjonsfond skal brukes til å dekke inn merforbruk det året merforbruket oppsto

ROBEK – kriteriene for innmelding (§ 28-1)

Utvida:

- a. Budsjett vedtatt med merforbruk
- b. Økonomiplan vedtatt med merforbruk
- c. Regnskapet, budsjett eller økonomiplan viser inndekning over flere enn to år
- d. Regnskapet viser et akkumulert merforbruk over 3 % av driftsinntektene (etter at disponible fond er trukket fra)
- e. Vedtak ikke er fattet innen fristen – Økonomiplan eller årsbudsjett
- f. Vedtak ikke er fattet innen fristen – Årsregnskap
- g. Inndelingslova § 16 er harmonisert med ny lov

Innmelding kan unnlates dersom det åpenbart ikke er kontrollbehov. (Ny hjemmel)